

Hej Micael Bydén!

Jag hörde ditt svar på Lotta Johnsson Fornarves fråga angående Vättern under konferensen Folk och Försvar. Jag förstår att det inte var så lätt att svara eftersom du antagligen inte har haft möjlighet att sätta dig in i alla detaljer runt just den militära verksamheten i och runt Vättern.

Men jag förstår också av din reaktion att du anser att exemplet med barn som leker med ammunition på badstränder vid Vättern "förskräcker en del". Du säger också: "Jag uppfattar inte att vi just nu bryter mot någonting kring Vättern. Har jag fel kommer jag säkert att få reda på det."

Jag kan berätta att du har fel om du tror att den farliga, oexploderade ammunitionen finns "inne på våra områden som är avlysta och reglerade... det är kanske inte där man badar". Det finns tusentals ton med gammal ammunition på många ställen och över stora områden i Vättern. Om du tittar på Försvarsmaktens egen karta ser du att nuvarande riskområden sträcker sig över större delen av norra halvan av Vättern. Lägg till mängder av ammunitionerester från det nedlagda skjutområdet vid Hästholmen¹ och all dumpad ammunition på okända platser – ja, det förskräcker faktiskt en hel del.

¹ På en aktiv dyksida på nätet står om Hästholmen: "[Att tänka på: Ligger en hel del ammunitionerester som man INTE ska fingra på.](#)"

Ingen av dessa områden är avlysta eller reglerade. Det utgår bara varning när skjutning och sprängning pågår. Det är till och med bad och ankringsplatser utsatta helt nära den plats där Fjärde Sjöstridsflottiljen funnit oexploderad ammunition med autodestruktion. Den totalt övervägande delen av Vätterns stränder och bottnar inom skjutområdena är inte undersökta överhuvudtaget.

Vår förhoppning är att antalet blindgångare dock är litet och inte så stort som 5 %, som FMV uppgett i sin tillståndsansökan. Vi oroar oss mer för all kemisk påverkan under 100 år av beskjutning. Vad kommer tonvis med koppar, bly, sprängämnen m.m. långsiktigt att ställa till med i Vätterns känsliga ekosystem, när den gamla ammunitionen nu börjar vittra i allt snabbare takt? Vi oroar oss särskilt för att din försvarsmakt nu kräver att kraftigt få öka skjutningen vid flygskjutmålet Hammaren (mitt i det område där det finns oexploderad ammunition) från 1 000 skott per år till 69 000 skott per år!

Men du har rätt i att din verksamhet oftast har tillstånd från miljömyndigheterna. Länsstyrelsen har gett ett tillstånd, visserligen tidsbegränsat och med vissa inskränkningar, till utökningen vid flygskjutmålet Hammaren. Ett tillstånd som inte vunnit laga kraft utan är överklagat till mark- och miljödomstolen av fem kommuner, ett antal företag och organisationer samt ett hundratal enskilda personer.

Det finns även andra problem. Du har inget tillstånd att sippra ut giftiga PFAS-föreningar till Vättern från Karlsborgs flygplats. Din försvarsmakt agerar här dessutom otroligt långsamt. Föreningarna upptäcktes redan 2014 och ännu är inte hela vidden av miljökatastrofen utredd. Ännu mindre finns det någon saneringsplan. Tvärtom ansöker din försvarsmakt att få femdubbla flygverksamheten på platsen utan att ha en plan på hur giftspridningen ska stoppas.

Som du vet är artillerisystemet Archer på väg till dig och dina soldater. FMV envisas att provskjuta dessa pjäser helt nära fiskeförbudsområden i norra Vättern, till och med under rödingens och sikens lekperiod. Trots att det går att provskjuta dessa spränggranater t.ex. vid Älvdalens skjutfält där skadeverkningarna är mindre.

Men du har rätt – granatbeskjutningen under 2016 gjordes i samråd mellan FMV och länsstyrelsen. Hösten 2016 satte dock regeringen stopp för en provskjutningsvecka, på uppmaning av mark- och miljödomstolen. Frågan är inte slutligt avgjord utan ligger fortfarande på regeringens bord.

I oktober 2017 provsköt FMV Archer på liknande sätt, men denna gång utan att samråda med länsstyrelsen. FMV kan vara misstänkt för miljöbrott och åklagarmyndigheten funderar just nu på om en förundersökning ska startas.

Din försvarsmakt skjutet också övningsraketer i Vättern. Dessa har en plastnos som splittras i sjön och flyter upp på badstränder. Plastskräpet har visat sig innehålla extremt mycket kadmium. När vi från Aktion Rädda Vättern har påtalat detta till tillsynsmyndigheten, du vet den som bytt namn från Generalläkaren till Försvarsinspektören, stöter vi bara på fullständigt ointresse.

Men i det stora hela har du nog rätt. Den stora och allvarliga miljöpåverkan från försvarets olika verksamheter i och runt Vättern sker med miljömyndigheternas tillstånd. Trots att Vättern är ett Natura 2000-område. Trots att EU:s vattendirektiv förbjuder att vattenkvalitén påverkas negativt. Trots att snart en halv miljon människor är beroende av Vättern som dricksvattentäkt. Trots att klimatförändringarna gör rent vatten till en säkerhetsfråga.

När jag lyssnade på dig idag fick jag en känsla av att du vill bygga upp ett försvar som har stark politisk och folklig förankring. Det är nog inte tillstånd, villkorsbrott, lagregler eller

miljömyndigheter som är problemet. Det är kanske inte heller blindgångare, PFAS, kadmiumraketer eller bullerskador som hotar ditt projekt.

Jag tror att ditt problem är den ilska och sorg försvarsmaktens agerande väcker hos stora delar av befolkningen runt Vättern, och som sprider sig runt om i landet, när Vättern fortsätter att användas som ett skjut- och flygövningsfält. Hur ska Sverige kunna försvaras om denna misstro växer? Du och din försvarsmakt för ju ett krig mot Vättern, mot våra bygder och våra barns framtid. Hur ska det kunna skapa samhörighet och styrka?

Vi kommer inte att ge upp. Vi är bara knappt tusen medlemmar i Aktion Rädda Vättern men 25 000 har skrivit på våra protestlistor. Vi har stöd av lokalpolitiker från alla partier och via sociala medier får vi ett allt starkare genomslag.

Du säger: ”Har jag fel kommer jag säkert att få reda på det.” Ja, om du tror att din försvarsmakt kan fortsätta att utnyttja Vätterns som ett skjut- och flygövningsfält tror jag att du har fel. Jag hoppas att det står i din makt att utveckla alternativa platser för de materialutprovningar och övningar som måste ske.

Jag ber: Sluta skjuta i Vättern!

Vänliga hälsningar

Elisabeth Lennartsson

Ordförande i Aktion Rädda Vättern

Bild: Barnens hittegods vid Vätterns västra strand.